

OPONENTSKÝ POSUDOK

na dizertačnú prácu

MEZNÍ ŽIVOTNÍ SITUACE TĚŽCE NEMOCNÝCH A UMÍRAJÍCÍCH PACIENTŮ – PROSTOR PRO ETABLOVANÉ NÁBOŽENSTVÍ ČI „ALTERNATIVNÍ“ SPIRITUALITU?

autorka práce : Mgr. et Mgr. Jana Maryšková

Prínos témy

Voľba témy dizertačnej práce je zaujímavá z viacerých dôvodov. Hraničné situácie ťažko chorých a umierajúcich ľudí poskytujú rozsiahly priestor pre interdisciplinárny výskum širokou paletou vedných odborov. Popri psychosociálnych a zdravotníckych aspektoch, výskum spirituality ostáva neoddeliteľnou dimenziou. V regióne strednej a východnej Európy vedecké spracovanie spirituálnej roly tradičných náboženstiev alebo alternatívnych pohľadov na svet u ľudí v terminálnom štádiu života nemá veľkú tradíciu. Voľba tejto témy pre dizertačnú prácu je pre vedecký diskurz určite prínosom a aj jazykové sprístupnenie výrazných zahraničných autorov pre české/slovenské prostredie, ako napr.: Pompey, Zulehner Baumgartner, Mette, Luckmann, Kmoblach, ...). Taktiež spracovanie témy má ambíciu prehľbovať povedomie o potrebe špecializovanej prípravy pastoračných pracovníkov pracujúcich v paliatívnej starostlivosti.

Štruktúra práce

Cieľ práce si autorka zadefinovala ako analýzu možností spirituálnej pomoci ľuďom počas ich terminálneho štádia. Vychádza z hypotézy odklonu jednotlivcov od tradičných náboženstiev k neinštitucionálnym spirituálnym hnutiam. Táto hypotéza bola následne hlbšie skúmaná aj vo výskumnej časti.

Analýza možností spirituálnej pomoci je štrukturovaná v teoretických kapitolách. Rozbor spoločenského kontextu v oblasti náboženstva a vnímanie cirkví je doplnené kriteriologicko-teologickou syntézou funkcií Katolíckej cirkvi.

Kvalitatívny výskum vyústil do praktických aplikačných návrhov. Na diagnózu pomoci sú v práci stanovené kritériá pomoci a svedectva: diakonia a martyria.

Pripomienky a oblasti na diskusiu počas obhajoby

- Po vymedzeniach spirituality a religiozity autorka správne poukazuje na nejednoznačnosť u jednotlivých autorov. Dá sa však abstrahovať, že religiozita je podmnožinou spirituality, ako celkového vzťahu k posvätnu (s.19). Rozlišuje tradičnú (kresťanskú) spiritualitu od alternatívnej: necirkevnej, holistickej, neištitucionalizovanej, atď. Následne, pri opise

religiozity v ČR je alternatívna spiritualita zredukovaná na okultizmus, ľudové liečiteľstvo a astrológiu (s. 51-57). Vymenované fenomény sú však iba časťou spektra alternatívnej spirituality a ponúknutému rozdeleniu tradičná (kresťanská) vs. mytologická spiritualita chýba opis hodnôt necirkevnej spirituality u širokého spektra českej spoločnosti, ktorá sa nemusí viazať na konkrétnu denomináciu a zároveň ani neprejavovať prvky okultizmu. Takáto spiritualita, ktorá je výlučne iba tým, za čo ju považuje jednotlivec, je spomenutá neskôr (s. 85), v kontexte paliatívnej starostlivosti. Vo výskumnej časti sa autorka opäť vracia ku deleniu kresťanstvo vs. okultizmus (s. 109-110).

- Výskumná časť preukazuje rozsiahlu prácu autorky na zbere a spracovaní dát. Vhodne je uvedená metodológia, ako aj výskumné otázky. Výsledky rozhovorov sú predstavené napriek rozsahu výskumu iba na stranách 106-120, následuje kapitola s teologickým výkladom, kde sú ďalšie výsledky aj zároveň interpretované na stranách 145-162. Prehľadnosti výskumu by prospelo, keby boli výsledky z celého výskumu predložené na jednom mieste a až následne štruktúrované interpretované.
- Cieľ práce na začiatku záverečnej kapitoly (s.109) je naformulovaný ako hľadanie odpovedí na otázku, či sa cez hraničné životné situácie otvára priestor pre etablovanú alebo alternatívnu spiritualitu. Autorka však nepracovala s analýzami alebo výskumom zameraným na to, či sa priestor otvára, ale ako sa priestor otvára. Realizovaný kvalitatívny výskum ani nemá ambíciu potvrdiť, či *otváranie priestoru existuje*, ale skôr *v akých dimenziách existuje*. Predpokladám, že to je iba omyl pri formulácii .

Odporúčam počas obhajoby viac vysvetliť, ako je mienený text v závere práce (s. 200), kde nie je jasné, prečo by pastoračná práca nemala byť zaradená pod pojem „spiritual care“: „...je treba zdôrazniť, že nemá-li byť v budúcnosti kresťanská pastoračná péča vytýšena ze sekulárnych inštitúcií do súkromé sféry či ztotožnená se sekulárnym pojetím „spiritual care“, jak bylo uvedeno výše, je potřebné, aby si i v sekulární, silně profesionalizované instituci, v níž je náboženství přinejmenším nesamozřejmé, byla neustále vědoma své vazby na křesťanskou církev...“ Súvisí to s kresťanskou identitou pastoračnej starostlivosti opísanou na s. 92?

Celkové hodnotenie

Formálne práca spĺňa kritériá vedeckého textu. Použitý jazyk v texte je zrozumiteľný a dobre čitateľný. Oceňujem použitie zhrnutí jednotlivých veľkých kapitol.

Predložený text potvrdzuje vedeckú erudovanosť autorky v zvolenej tematike a taktiež jej schopnosť metodologicky spracovať stanovenú problematiku.

Dizertačnú prácu **odporúčam** k obhajobe.

V Bratislave, 5. 1. 2021

Doc. Dr. Jozef Žuffa